

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความแตกต่างหลากหลายแต่ก็มีความเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน และที่ต่างจากสัตว์ก็คือมนุษย์มีวัฒนธรรม (Culture) ที่คอยกำกับการกระทำ ดังนั้นเมื่อพูดถึงปัญหาเรื่องเพศจึงไม่ใช่เพียงเรื่องทางชีววิทยาหรือวิทยาศาสตร์ แต่หมายความว่าไปถึงเรื่องวัฒนธรรม เรื่องเพศและเพศสภาพ (Sex / Gender) เห็นได้ว่า บุคคลที่ไม่มีคุณลักษณะที่ตรงกับเพศและเพศสภาพแบบชาย - หญิง จะถูกจัดให้เป็นบุคคลชายขอบ(Marginalized) ซึ่งเป็นอิทธิพลที่ตกทอดมาจากโครงสร้างสังคมที่สรุปได้ว่าบุคคลที่อยู่นอกกระเปาะโครงสร้างทางเพศที่ถูกจัดไว้แล้วจะถูกมองว่าเป็นคนไร้ค่าและมักจะถูกทำร้ายให้ได้รับความเจ็บปวดอยู่เสมอ โดยกลุ่มเกย์ ในยุคของการยอมรับทางเพศวิถี (Sexuality) ซึ่งหมายถึงระบบความคิดความเชื่อเรื่องเพศ เป็นกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่คอยกำหนด จัดการ กำกับควบคุม รวมทั้งการแสดงออกเกี่ยวกับรสนิยมทางเพศได้ทำกันอย่างเปิดเผยภายใต้การยอมรับของสังคมที่เปิดกว้างมากขึ้น ทำให้กลุ่มเกย์เริ่มมีตัวตนมากขึ้น ดังนั้น ในความเป็นกลุ่มคนชายขอบที่เรียกว่า เกย์ในสังคมไทย ถือเป็นกลุ่มที่มีวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มและต้องการแสดงถึงอัตลักษณ์หรือความเป็นตัวตนของตนเองออกมาตามพื้นที่ต่าง ๆ ในสังคมให้ปรากฏเพื่อหวังว่าสิทธิและความเสมอภาค เมื่อเทียบกับเพศชายและหญิงในสังคม คงยังมีให้กับกลุ่มคนเหล่านี้ถึงแม้ว่าในปัจจุบันสังคมไทยจะยอมรับความเป็นเกย์มากขึ้น กว่าในหลายประเทศ แต่คนบางกลุ่มก็ยังรู้สึกและมองคนกลุ่มนี้ในแง่ลบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการปรากฏภาพ ของเกย์ที่ออกมาตามสื่อต่างๆทั้งหนังสือพิมพ์ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ฯลฯ มักออกมาในเชิงลบ เป็นตัวตลกบ้าๆ บอๆหรือแสดงอารมณ์รุนแรง โหดเหี้ยม ฯลฯ ซึ่งความจริงเกย์ที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นคนดี ทำประโยชน์ให้สังคมก็มีอยู่มาก การสื่อสารความเป็นเกย์ในสังคมไทยในยุคเริ่มต้นพบว่าเป็นการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ เป็นช่องทางการสื่อสารสำคัญที่ทำให้บุคคลทั่วไปได้มีความรู้ ความเข้าใจต่อกลุ่มเกย์ที่ดีขึ้น แม้ในระยะแรกจะเป็นภาพลักษณ์เชิงลบบ้าง ต่อมาเมื่อมีนิตยสารเกย์ช่วยทำให้กลุ่มเกย์ได้มีโอกาสสื่อสารกับกลุ่มเพศอื่นๆ และสังคมยิ่งขึ้น นอกจากนี้สื่อมวลชนแขนงอื่นๆ ได้เปิดกว้างขึ้นนำเสนอเรื่องราวของกลุ่มเกย์ในแง่มุมที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น จึงทำให้สภาพการณ์ของกลุ่มเกย์ในสังคมไทยดีขึ้นตามลำดับ (ธัญญา จันทร์ตรง, 2555)

สื่อภาพยนตร์ที่มีการนำเสนอหรือถ่าย ทอดเรื่องราวของเกย์เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2519 ชื่อเรื่อง "เกมส์" เป็นการเสนอแง่มุมหรือตีแผ่ภาพของเกย์ แต่เป็นเชิงลบ เพราะเป็นการเสนอเพียงด้านเดียวของผู้หญิงที่ได้รับความ เสียใจที่มีความสัมพันธ์กับผู้ชายที่เป็นเกย์ อันเป็นความเชื่อที่สังคมไทยมองเกย์ในลักษณะดังกล่าว จึงถือได้ว่าเป็นภาพยนตร์เกย์ ในยุคแรกของไทย ต่อมา พิศาล อัครเศรณี ได้นำเรื่องราวของสาวประเภทสองคณะโชว์คาบาเร่ต์แห่งเมืองพัทยา มาสร้างเป็นภาพยนตร์ ในเรื่อง "เพลงสุดท้าย" ภาคที่ 1 และภาคที่ 2 ในปี พ.ศ.2528 และปี พ.ศ.2529 ตามลำดับ

ดร.เสรี วงษ์มณฑา ซึ่งโด่งดังจากการทำละครเวทีเรื่อง "ฉันทน์ผู้ขายนะยะ" ที่เป็ครอบ การแสดงได้มากที่สุดแห่งยุค เป็นเรื่องราวของเกย์กลุ่มหนึ่งที่มาอยู่ร่วมกัน เป็นพวกปากจัด ชอบวิพากษ์วิจารณ์สังคมและการเมือง ได้มีการดัดแปลงจากละคร เวทีมาเป็นภาพยนตร์ในชื่อเรื่องเดียวกันในปี พ.ศ.2531 และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างล้นหลามเช่นกัน

การสร้างภาพยนตร์ไทยที่สะท้อนชีวิตและเรื่องราวเกี่ยวกับ กลุ่มเกย์ที่ผ่านสังคมไทยมีสภาพการยอมรับในเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย อีกทั้งขัดต่อความ คิดและความเชื่อกระแสหลักของบุคคลในสังคมก็ตาม แม้ว่าภาพลักษณ์ และภาพสะท้อนของเกย์ในภาพยนตร์เหล่านั้นจะเป็นเชิงลบมาแสดงให้เห็นว่า สังคมไทยมีความกลัวพอที่จะตีแผ่เรื่องราวของเกย์มากขึ้น ทั้งๆ ที่ในขณะนั้น และนำพฤติกรรม ของเกย์ไปล้อเลียนในเชิงขบขันและเย้ยหยันก็ตามที่ถือได้ว่าเป็นการทำให้เรื่องราวของพฤติกรรมของเกย์ได้ถ่ายทอดสู่สังคมไทยได้มาก ขึ้น นอกจากนี้เราจะสังเกตเห็นว่า ทั้ง ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์แทบจะทุกเรื่องของทุกประเทศจะต้องมีตัวละครเป็นตัวที่เกี่ยวข้องกับเกย์ โดยเฉพาะเนื้อหาทั้ง เรื่องที่ว่าถึงเรื่องของการเปิดเผยความรู้สึกของเกย์ก็มากขึ้น เนื้อหาของภาพยนตร์ก็กล่าวถึงเรื่องราวของเกย์ค่อนข้างมากในแง่มุมที่หลากหลาย สิ่งที่เกิดขึ้นในสื่อเป็นภาพสะท้อนของความจริงในสังคมที่มีลักษณะเบี่ยงเบนไป ซึ่งอาจเป็นผลจากทัศนคติ ความเชื่อและมุมมองที่แตกต่างกันจนทำให้เรื่องราวและวิถีชีวิตของกลุ่มคนบางกลุ่มในสังคมถูกถ่ายทอดออกมาจากการประกอบสร้างความจริงผ่านสื่อในลักษณะที่บิดเบือนเกินจริงในสังคม (ดินแดนแห่งรัก, 2553)

ส่วนใหญ่ภาพลักษณ์ของชายรักชายจะเป็นบทคนรับใช้ เป็นชนชั้นล่าง เช่นเป็นลูกน้องของตัวหลัก ส่วนบทกระเทยก็จะแสดงออกเกินจริงมาก โดยตัวละครนี้มีไว้เพื่อเรียกเสียงหัวเราะมากกว่า ภาพลักษณ์ของชายรักชายที่ปรากฏนั้น จะเป็นภาพลักษณ์เดิมๆที่คุ้นชิน คือแต่งตัวเก๋ จี๋โอวยาย มักพูดจาประชดประชัน จีบผู้ชายก่อน เข้าถึงเนื้อถึงตัว รักเพื่อนพ้อง มีความตลกขบขัน ส่วนภาพลักษณ์ใหม่ ยังไม่ค่อยมีให้เห็นนัก คือ ผู้ชายทั่วไปที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงเป็นคนมีเหตุผลมีอารมณ์ร้ายบางครั้ง มนุษย์สัมพันธ์ดี อ่อนไหวคล้ายผู้หญิง ขณะที่คู่เกย์อีกคนจะเข้มแข็งกว่า (อลงกรณ์ ปรวิฑูพิพงศ์, 2553)

ในส่วนภาพยนตร์ แบ่งการนำเสนอภาพลักษณ์ของชายรักชายได้แก่ ภาพยนตร์ตลก ที่สร้างสถานการณ์ให้ตลกขบขัน สร้างสถานการณ์จากความตลกของตัวละครที่เป็นชายรักชาย โดยไม่แสดงความสามารถของตัวละครเช่น เผลอป้องกันลูกเตะเข้าประตูได้ เพราะเป็นเรื่องบังเอิญ ส่วนภาพยนตร์รัก ก็มีไว้เพื่อเทิดทูนความรักแท้ เพื่อเรียกร้องความเห็นใจจากสังคมไทย ความรักจะถูกทำให้ตลกขบขันมีการเน้นย้ำว่านางเอกต้องสาวต้องสวย สาวคืออายุน้อย และสวยคือเหมือนผู้หญิง ถึงจะได้ทุกอย่าง และความรักของชายรักชายไม่สมหวัง แต่แม้ไม่สมหวังก็จะเป็นรักที่อมตะแม้จะตายไป ด้านภาพยนตร์นัวร์ คือภาพยนตร์ที่มีลักษณะการสืบสวนคดี ให้เห็นบรรยากาศของอาชญากรรม พยายามนำเสนอให้เห็นความเหลวแหลกของความเสื่อมทรามของคนในสังคม เช่นพยายามบอกว่าการเป็นเกย์ เกิดจากศีลธรรมที่เน่าเฟะหย่อนยาน มีการตีตราว่าตัวเองเป็นตัวประหลาด ชายรักชายเกิดจากสังคมที่เสื่อมทราม โดยคงไว้ว่าตัวละครชายเป็นคนดี คงไว้ซึ่งสังคมที่ดีงาม(สันหัชชัย โชติรสเสณานิ, 2553)

ดังนั้นการศึกษาในเรื่อง“ศึกษาอัตลักษณ์ของเกย์ในสื่อภาพยนตร์ไทย”จึงเป็นเรื่องน่าสนใจในการค้นหาคำตอบเพื่อจะได้สะท้อนโลกของสื่อและโลกของความเป็นจริง ที่สำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา หรือสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์ไทย ซึ่งถือเป็นสื่อกลางที่ต้องทำหน้าที่สะท้อนสังคมไทยในทุก ๆ เรื่องอีกสื่อหนึ่ง ดังนั้น การได้มาซึ่งคำตอบจะช่วยให้การสื่อสารในสื่อภาพยนตร์ไทยสร้างภาพยนตร์เพื่อช่วยสะท้อนภาพของเกย์ กลุ่มคนชายขอบกลุ่มนี้ได้เหมาะสมสำหรับสังคมไทยต่อไป การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาอัตลักษณ์ของเกย์ในสื่อภาพยนตร์ไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของเกย์ในสื่อภาพยนตร์ไทย ศึกษาภาพอัตลักษณ์ของเกย์ที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ ตลอดจนเพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มเกย์ต่อการสร้างภาพยนตร์ไทย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกย์ในอนาคต ซึ่งเนื้อหาของภาพยนตร์กล่าวถึงเรื่องราวของเกย์ค่อนข้างมากในแง่มุมที่หลากหลาย สิ่งที่เกิดขึ้นในสื่อเป็นภาพสะท้อนของความเป็นไปในสังคมที่มีลักษณะเบี่ยงเบนไป ยกตัวอย่างเช่นบทบาทของเกย์บางครั้งที่มีวาจาและกริยาไม่เหมาะสมรวมถึงทั้งเรื่องการแต่งกาย ซึ่งอาจเป็นผลจากทัศนคติ ความเชื่อและมุมมองที่แตกต่างกันจนทำให้เรื่องราวและวิถีชีวิตของกลุ่มเกย์ในสังคมถูกถ่ายทอดออกมาจากการประกอบสร้างความจริงผ่านสื่อในลักษณะที่บิดเบือนเกินจริงในสังคม จะเห็นได้ว่า การสื่อสารเรื่องราว วิถีชีวิต และตัวตน ของกลุ่มเกย์ผ่านสื่อภาพยนตร์ เป็นเรื่องที่เสี่ยงต่อการถูกต่อต้าน วิพากษ์วิจารณ์ ฟ้องร้องต่าง ๆ นานา โดยเฉพาะจากกลุ่มบุคคลที่ถูกถ่ายทอดหรือพาดพิง แต่สื่อย่อมต้องทำหน้าที่สื่อต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อภาพยนตร์ได้เข้ามา

มีบทบาทสำคัญในการเป็นสื่อกลางที่จะช่วยสะท้อนภาพความจริงให้ปรากฏได้ในสังคม สามารถถ่ายทอดแนวความคิดและวิถีชีวิตความเป็นไปของคนในชาติได้หลากหลายกลุ่ม หลากหลายมิติ ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมได้ต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1. วิถีชีวิตของเกย์ในสื่อภาพยนตร์ไทยมีลักษณะอย่างไร
2. อัตลักษณ์ของเกย์ในภาพยนตร์ไทยมีลักษณะอย่างไร
3. อัตลักษณ์ของเกย์ในภาพยนตร์ไทยแตกต่างจากอัตลักษณ์ของเกย์ในสังคมไทยอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเรื่องราววิถีชีวิตของเกย์ในสื่อภาพยนตร์ไทย
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของเกย์ที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ไทย
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอัตลักษณ์ของเกย์ในภาพยนตร์กับอัตลักษณ์ของเกย์ที่ปรากฏในสังคมไทย

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบด้านเนื้อหาของภาพยนตร์ และ การถ่ายทอดเรื่องราวอัตลักษณ์ของเกย์ในภาพยนตร์ไทยร่วมสมัย โดยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกย์ที่นำออกฉายในช่วงระหว่างปี 2550 จนถึงปี 2554 โดยใช้เกณฑ์จากรายได้จากการเข้าฉายติด 10 อันดับหนังทำรายได้สูงสุดในแต่ละปี

1.5 นิยามศัพท์

เกย์ หมายถึง คำนามที่กลุ่มชายชอบชานิยมใช้เป็นคำจำเพาะหมายถึงชายที่มีความนิยมทางเพศยึดมั่นกับเพศชาย มักแสดงออกทั้งทางอารมณ์ เพศสัมพันธ์และทางสังคม กลุ่มเกย์จะจำแนกบุคคลในกลุ่มเดียวกันตามบุคลิกและลักษณะจำเพาะซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ได้อีก

อัตลักษณ์ หมายถึง การแสดงออกที่แท้จริงที่แสดงออกผ่านรูปแบบและตัวตนเพื่อสร้างความแตกต่างโดยหลอมรวมจากประสบการณ์ต่างๆ ซึ่งสามารถสังเกตเห็นได้ในสังคมไทยในปัจจุบัน

ภาพยนตร์ไทย หมายถึง ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกย์หรือมีนักแสดงที่แสดงบทบาทของเกย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2554 จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

ภาพยนตร์เรื่องตัดสูฟุด

ภาพยนตร์เรื่องปิดเทอมใหญ่หัวใจว้าวุ่น

ภาพยนตร์เรื่องหอแต่แตกแหกกระเจิง

ภาพยนตร์เรื่องตุ๊กกี้ เจ้าหญิงขายกบ

ภาพยนตร์เรื่องหอแต่แตกแหวกขมิ

วิถีชีวิตของเกย์ หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตของเกย์ รวมถึงการทำทาง การแต่งกาย บุคลิกภาพ การใช้ภาษา และการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน

การแต่งกาย หมายถึงการแต่งกายของเกย์ ได้แก่ การใช้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มรวมถึงเครื่องประดับบนร่างกาย

การทำทาง หมายถึงการกระทำ หรืออาการที่แสดงออกมาด้วยร่างกายของเกย์

การแสดงออกทางความคิด หมายถึงการแสดงออกของกระบวนการคิดของสมองของเกย์ซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลาย

การแสดงออกทางอารมณ์ หมายถึงปฏิกิริยาของเกย์ที่เกิดขึ้นภายใน เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ และเป็นเหมือนตัวกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ ที่จะนำไปสู่พฤติกรรมนั้น

บุคลิกภาพ หมายถึงลักษณะของเกย์อันเป็นของจำเพาะแต่ละบุคคล ซึ่งแสดงออกทางทำทาง ความรู้สึกนึกคิด ความเฉลียวฉลาด ตลอดจนกิริยามารยาท ลักษณะนิสัย และอุปนิสัย

การใช้ภาษา หมายถึงถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของเกย์ไปสู่คนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

1.6 ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ทราบถึงการถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตของเกย์ในสื่อภาพยนตร์ไทย
2. ทราบถึงอัตลักษณ์ของเกย์ที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ไทย
3. ทราบถึงข้อแตกต่างเรื่องอัตลักษณ์ของเกย์ที่ปรากฏในสังคมไทยกับเกย์ในภาพยนตร์ไทย
4. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือสร้างสรรค์สื่อภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหา เกี่ยวกับเกย์